

РОЗВІДКИ В БАСЕЙНІ р. БОБЕРКИ

ВАСИЛЬ ІВАНОВСЬКИЙ,
ВІТАЛІЙ КОНОПЛЯ,
ОЛЕКСАНДР СИТНИК

Сектор археології Львівського історичного музею спільно з Рятівною археологічною службою Інституту археології НАН України розпочали планомірне обстеження Жидачівщини, внаслідок чого було виявлено ряд різночасових поселень в межах сіл Голдовичі, Дев'ятники, Кологори, П'ятничани, Сенів, Соколівка і Ходорківці, інформація про які наводиться нижче згідно прийнятої наукової нумерації.

Голдовичі-1. За 1 км на північ від села, на схід від шосейної дороги, на пологому схилі правого берега р.Боберки у місці впадіння в неї безіменного струмка — багатошарове поселення доби неоліту, давньоруського часу X-XIII ст. і періоду пізнього середньовіччя. Речові матеріали: пластинчасто-відщепові сколи і уламки гончарного посуду зібрані з території городів на площі до 1 га. Знахідки локалізувались в основному біля підніжжя тераси на висоті 4-5 м від рівня заплави.

Голдовичі-2. За 0,8 км на північ від села, на захід від шосейної дороги, на південному схилі лівого берега безіменного струмка — правостороннього допливу Боберки — двошарове поселення слов'янського часу IX-X ст. і давньоруського періоду XI-XIII ст. Уламки гончарних горщиків зібрані з території городів на площі до 0,5 га.

Голдовичі-3. За 1,5 км на північний захід від села, на захід від лінії електропередач, на південь від ґрунтової дороги, на пологому схилі лівого берега безіменного струмка — правостороннього допливу Боберки — двошарове поселення слов'янського часу IX-X ст. і періоду пізнього середньовіччя. Уламки гончарних посудин зібрані з території городів на площі до 0,5 га. Знахідки траплялись у смузі шириною 40-50 м та довжиною до 150 м.

Голдовичі-4. На північно-східній околиці села, на схід від шосейної дороги, на мисоподібному виступі правого берега р.Боберки висотою 7-8 м над рівнем заплави — двошарове поселення черепино-лагодівської групи культури ранньоскіфського часу і давньоруського періоду XI-XIII ст. Уламки ліпної і гончарної кераміки, а також окремі вироби з кременю зібрані з території присадибних ділянок на площі до 1 га.

Дев'ятники-1. За 0,2 км на північ від села, в уроч. Під долиною, ліворуч від шосейної дороги, на рівній ділянці правого берега р.Боберки з незначним нахилом до сходу, на полі фермера Кубая — поселення черняхівської культури, що тягнеться смугою шириною 50-60 м на відстань до 0,3 км вздовж краю тераси. Підйомний матеріал репрезентують уламки ліпної і гончарної кераміки.

Дев'ятники-2. На північній околиці села, на схід від шосейної дороги, на пологому схилі правого берега р.Боберки — багатошарове поселення черняхівської культури, давньоруського часу X-XI ст. і періоду пізнього середньовіччя. Уламки ліпного і гончарного посуду зібрані з території присадибних ділянок на площі до 1 га.

Дев'ятники-3. За 2,5 км на північ від села, за 0,2 км на схід від лісу, за 0,1 км на захід від шосейної дороги, за 0,2 км на південь від заплави правого берега безіменного правостороннього допливу Боберки, на майже рівній ділянці правого берега річки висотою біля 20 м над рівнем заплави, за 0,4 км на захід від меліоративного рову — багатошарове поселення культур ранньоскіфського часу (черепино-лагодівська група), черняхівської, періодів XII-XIII ст. та пізнього середньовіччя. Речові матеріали: уламки ліпної і гончарної кераміки, окремі вироби з кременю зібрані з території орного поля на площі до 2 га.

Дев'ятники-4. За 0,3 км на північний захід від села, на північ від ставів, на захід від шосейної дороги, на пологому схилі лівого берега безіменного струмка, заплава якого зайнята ставами, на схід від лісу — багатошарове поселення культур тшцінецько-комарівської, ранньоскіфського часу (черепино-лагодівська група), черняхівської і давньоруського періоду X-XIII ст. Речові матеріали: уламки ліпного і гончарного посуду, поодинокі крем'яні артефакти зібрані з розділених улоговиною двох мисоподібних уступів тераси. Знахідки простежені на території орного поля. Площа пам'ятки становить орієнтовно 2 га.

Дев'ятники-5. За 3 км на північний схід від села, на лагідному схилі лівого берега р.Боберки, що здіймається над заплавою до висоти 5-6 м, у місці впадіння безіменного струмка, на

південь від його русла — поселення черняхівської культури. Фрагменти ліпного і гончарного посуду відмічені в смузі, що тягнеться вздовж підніжжя тераси на відстань приблизно 0,3 км при ширині до 30-50 м.

Кологори-1. За 0,3 км на північ від села і у цьому ж напрямку за 0,2 км від тваринницької ферми, праворуч від дороги, що веде до с.Дев'ятники, при в'їзді в населений пункт, на лівому березі струмка, русло якого випрямлене меліоративними роботами — двошарове поселення черняхівської культури і періоду пізнього середньовіччя. Уламки ліпної і гончарної кераміки зібрані вздовж краю тераси на висоті 10-12 м від рівня заплави. Площа пам'ятки орієнтовно становить 1,5 га.

Кологори-2. За 0,2 км на північний схід від села, ліворуч від шосейної дороги, при в'їзді в населений пункт, на пологому схилі правого берега Боберки, у місці впадіння в неї безіменного струмка, за 0,1 км на південний схід від придорожнього дерев'яного хреста — поселення черняхівської культури. На поверхні орного поля виявлені окремі скупчення розораної глиняної обмазки і кусків печини, що лишились від наземних житлових споруд перших століть нашої ери. Уламки ліпної і гончарної кераміки зафіксовані в смузі шириною 50-60 м і довжиною близько 0,2 км.

Кологори-3. За 1 км на південь від села, праворуч шосейної дороги, що прямує до с.Дев'ятники, в уроч.За селом, у місці впадіння в Боберку безіменного струмка, на захід від шосейного мосту — двошарове поселення черняхівської культури і періоду пізнього середньовіччя площею біля 1 га. Уламки ліпних та гончарних посудин зібрані з орного поля.

Кологори-4. За 0,8 км на південний схід від села, в уроч.Халупи, ліворуч шосейної дороги, на пологому схилі правого берега р.Боберки, за 1 км на північ від місцезнаходження Сенів-4 — двошарове поселення черняхівської культури і періоду пізнього середньовіччя площею біля 1 га. Уламки ліпної і гончарної кераміки зібрані з території орного поля.

П'ятничани-2. В північно-західній частині села, в уроч.Мільбах (колишня німецька колонія), на рівній ділянці правого берега безіменного струмка — лівостороннього допливу Боберки, за 0,7 км на схід від пізньосередньовічної башти, на схід від шосейної дороги сполученням Львів-Рогатин — багатошарове поселення черняхівської культури, давньоруського часу XII-XIII ст. і періоду пізнього середньовіччя. Уламки ліпної і гончарної кераміки зібрані з території городів на площі близько 1 га.

П'ятничани-3. За 0,2 км на захід від села, за 0,3 км на північ від башти, за 0,3 км на південь від шосейної дороги сполученням Львів-Рогатин, на південному схилі правого берега безіменного струмка — лівостороннього допливу Боберки, вздовж лінії електропередач — двошарове поселення черняхівської культури і періоду пізнього середньовіччя. площею до 2 га. На поверхні городів відмічені сліди від зруйнованих оранкою житлових споруд перших століть нашої ери, від яких лишились шматки глиняної обмазки стін. Уламки ліпної і гончарної кераміки зібрані на висоті 2-3 м від рівня заплави.

П'ятничани-4. На південно-західній околиці села, в уроч.Городи, на захід від шосейної дороги сполученням Львів-Рогатин, на правому березі безіменного струмка — лівостороннього допливу Боберки — поселення черняхівської культури площею до 1 га. Уламки ліпної і гончарної кераміки зібрані з території присадибних ділянок.

Сенів-1. В північно-східній частині села, на південь від дороги, що йде від шосе сполученням Львів-Рогатин, на пологому схилі правого берега безіменного струмка — лівостороннього допливу Боберки — поселення черняхівської культури. Уламки ліпної і гончарної кераміки зібрані з території присадибних ділянок на площі до 1 га.

Сенів-2. За 0,3 км на південний схід від села, на північ від хутора Лісові, в уроч. Кам'яниці, на захід від кар'єру, на мисоподібному виступі у місці злиття двох безіменних струмків — лівосторонніх допливів Боберки — двошарове поселення черняхівської культури і давньоруського часу XII-XIII ст. Пам'ятка тягнеться на відстань до 0,2 км, займаючи смугу шириною 30-40 м. Уламки ліпного і гончарного посуду зібрані з території орного поля на площі понад 1,5 га.

Сенів-3. За 2 км на південний схід від села, на захід від окремих будинків мешканців хутора Лісові, на схилі правого берега безіменного струмка — лівостороннього допливу Боберки — поселення черняхівської культури площею до 1 га. Уламки ліпних і гончарних посудин підібрані в нижній частині тераси на висоті 2-3 м від рівня заплави, Територія пам'ятки зайнята орним полем.

Сенів-4. На південній околиці села, в уроч.Пасічницька, на рівній ділянці правого берега безіменного струмка — лівостороннього допливу Боберки, що здіймається до висоти 2-3 м над рівнем заплави — багатoshарове поселення культур черняхівської, Лука Райковецька і давньоруського часу XII-XIII ст. Пам'ятка тягнеться смугою шириною до 60-80 м на відстань приблизно 0,5 км вздовж краю тераси. На території орного поля простежено скупчення глиняної обмазки, що утворюють декілька паралельних рядів (вулична забудова), орієнтованих по лінії північ-південь. Кількісно значний речовий матеріал репрезентують уламки ліпної і гончарної кераміки, абсолютна більшість яких зв'язана з першими століттями нашої ери.

Сенів-5. За 0,8 км на південний захід від села, за 0,2 км на захід і північний захід від окремої садиби, що лишилась від колишнього хутора, за 0,5 км на схід від шосейної дороги, яка проходить від автотраси Львів-Рогатин до м.Ходорів, на схилі лівого берега Боберки, поблизу впадіння в річку безіменного струмка — поселення черняхівської культури площею до 2 га. З території орного поля зібрані уламки ліпних і гончарних посудин.

Соколівка-1. На північно-західній околиці села, на території, де знаходиться приміщення старої школи, на північний захід від костелу, на південь від шосе сполученням Львів-Рогатин, на мисоподібному виступі лівого берега Боберки висотою 4-5 м над рівнем заплави — давньоруське городище мисового типу і пізньосередньовічне замчище. Оборонні споруди майже знищені. Лишились окремі частини валу і оборонного рову. З території городів зібрані уламки гончарних посудин раннього та пізнього середньовіччя.

Соколівка-2. На північній околиці села, в уроч.Городи, на північ від нового корпусу школи, на північ від шосейної дороги сполученням Львів-Рогатин, на лівому березі безіменного струмка в місці його впадіння в Боберку, на території пришкільних ділянок — двошарове поселення давньоруського часу XII-XIII ст. і періоду пізнього середньовіччя площею до 1 га. Підйомний матеріал репрезентують фрагменти гончарних посудин.

Соколівка-3. На північно-східній околиці села, в уроч.Чвірки, на пологому схилі лівого берега безіменного струмка — лівостороннього допливу Боберки, на північ від шосе Львів-Рогатин — селище періоду пізнього середньовіччя. Уламки гончарної кераміки зібрані з городів на плоді біля 0,5 га.

Соколівка-4. За 0,5 км на північ від села, в уроч.Обмір, за 0,5 км на північний схід від костелу, на рівній ділянці лівого берега Боберки висотою 2-3 м над рівнем заплави — поселення черняхівської культури. На поверхні орного поля, вздовж краю тераси простежені сліди зруйнованих оранкою наземних житлово-господарських споруд перших століть нашої ери у вигляді скупчень дрібних шматочків глиняної обмазки. Вони локалізуються у смузі шириною 60-70 м, що орієнтована по лінії північ-південь і тягнеться на відстань до 0,3 км. Територія пам'ятки починається від місця впадіння в річку безіменного струмка і завершується невеликою улоговиною, де функціонує джерело. З поверхні орного поля зібрані уламки ліпної і гончарної кераміки.

Ходорківці-1. За 0,3 км на північний захід від села, на пологому схилі правого берега Боберки, за 0,3 км на північ від шосейної дороги сполученням Львів-Рогатин — поселення черняхівської культури площею до 1 га. На території орного поля виявлені сліди зруйнованих житлово-господарських споруд перших століть нашої ери, від яких лишились шматки глиняної обмазки стін і куски череню печей. Підйомний матеріал репрезентують фрагменти ліпних і гончарних посудин

Ходорківці-2. На південно-західній околиці села, на захід від шосе Львів-Рогатин, на південь від дороги, яка веде до с.Дев'ятники, на пологому схилі правого берега Боберки висотою 4-5 м над рівнем заплави — багатoshарове поселення черняхівської культури, давньоруського часу XII-XIII ст. і періоду пізнього середньовіччя. Уламки ліпної та гончарної кераміки зібрані з території присадибних ділянок на площі близько 1 га.

Результатом розвідкових робіт стало виявлення 27 пам'яток археології — 26 одно-, дво- і багатoshарових поселень від доби неоліту до пізнього середньовіччя, а також городища давньоруського часу та пізньофеодального замчища в с.Соколівка. Незначна кількість знахідок (виключно крем'яні артефакти) не дозволяє окреслити культурну належність поселення Голдовичі-1. Матеріали тшцінецько-комарівської культури поселення Дев'ятники-4 репрезентують уламки ліпного посуду, що містять в глиняній масі подріблений перепалений кремій. З культурою ранньоскіфського часу (черепино-лагодівська група) зв'язані поселення Голдовичі-4 і Дев'ятники-4. У складі зібраних з їх площ фрагментів ліпної кераміки наявні екземпляри, які

декоровані карбованими наліпними валиками (пальцеві вдавлення та защіпи). Виявлено 20 поселень черняхівської культури: Дев'ятники-1-5; Кологори-1-4; П'ятничани-2-4; Сенів-1-5; Соколівка-4 і Ходорківці-1,2, що свідчать про досить густе заселення басейну р.Боберки в III-V ст. н.е. Подібне явище вперше засвідчене на відносно невеликій за площею території.

Слов'янський час репрезентують селища культури Лука-Райковецька (Сенів-4) та періоду IX-X ст. (Голдовичі 2, 3), а давньоруський - селища Голдовичі-1-4; Дев'ятники-2-5; П'ятничани-2; Сенів-2, 4; Соколівка-2 і Ходорківці-2. Пізнє середньовіччя представлене пам'ятками Голдовичі-1-3; Дев'ятники-2,3; Кологори-1,3,4; П'ятничани-2,3; Соколівка-2,3 і Ходорківці-2. Гончарний посуд останніх двох хронологічних етапів середньовіччя знаходить численні аналогії як серед місцевих старожитностей цього часу, так і з інших регіонів Прикарпаття і Волині.

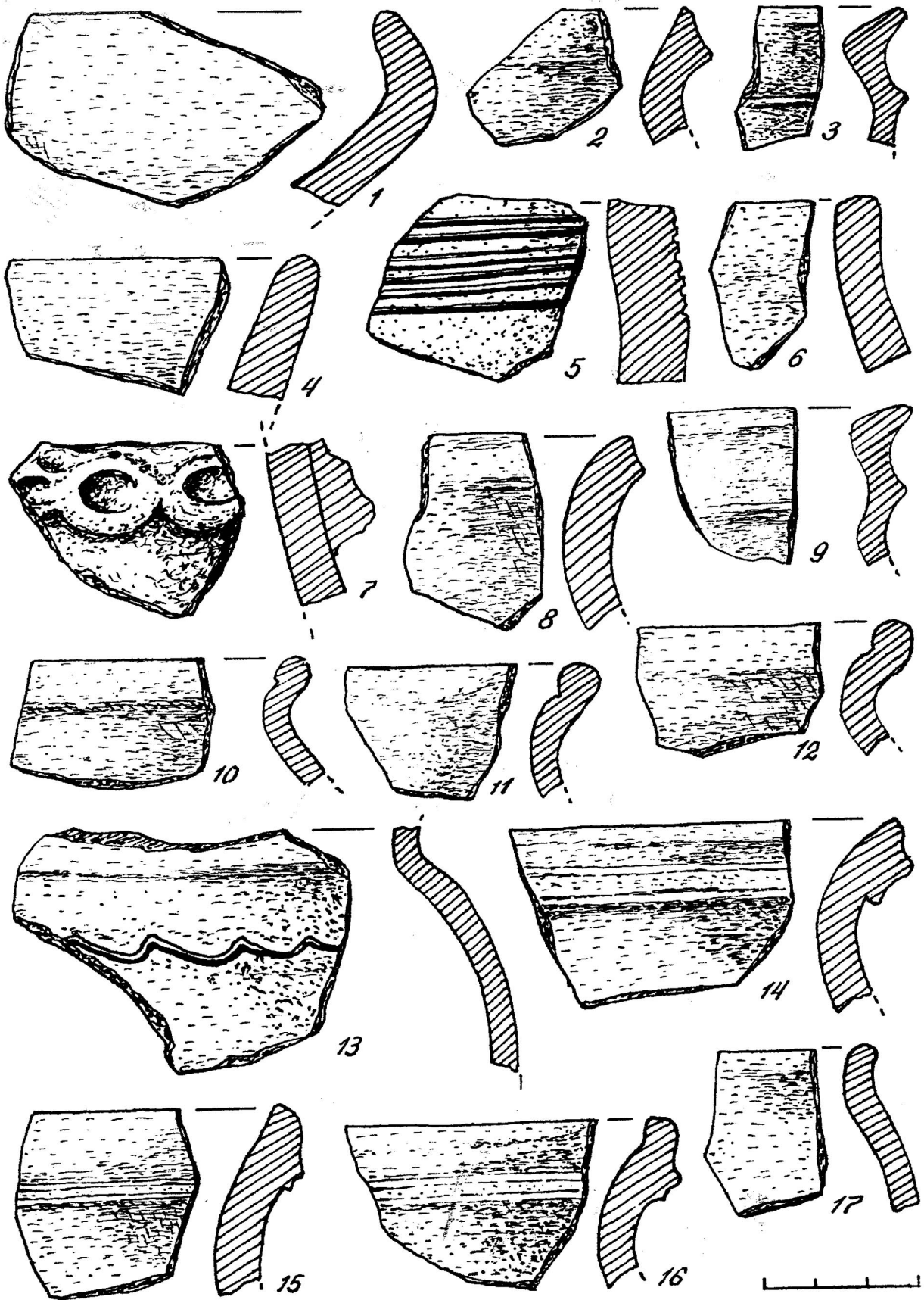

Рис. 1. Кераміка з поселень Дев'ятники-1: 1, 4; Голдовичі-1: 2, 5; Голдовичі-2: 8, 13, 15; Голдовичі-4: 6, 7, 9-11, 17; Дев'ятники-2: 3, 12, 14, 16.

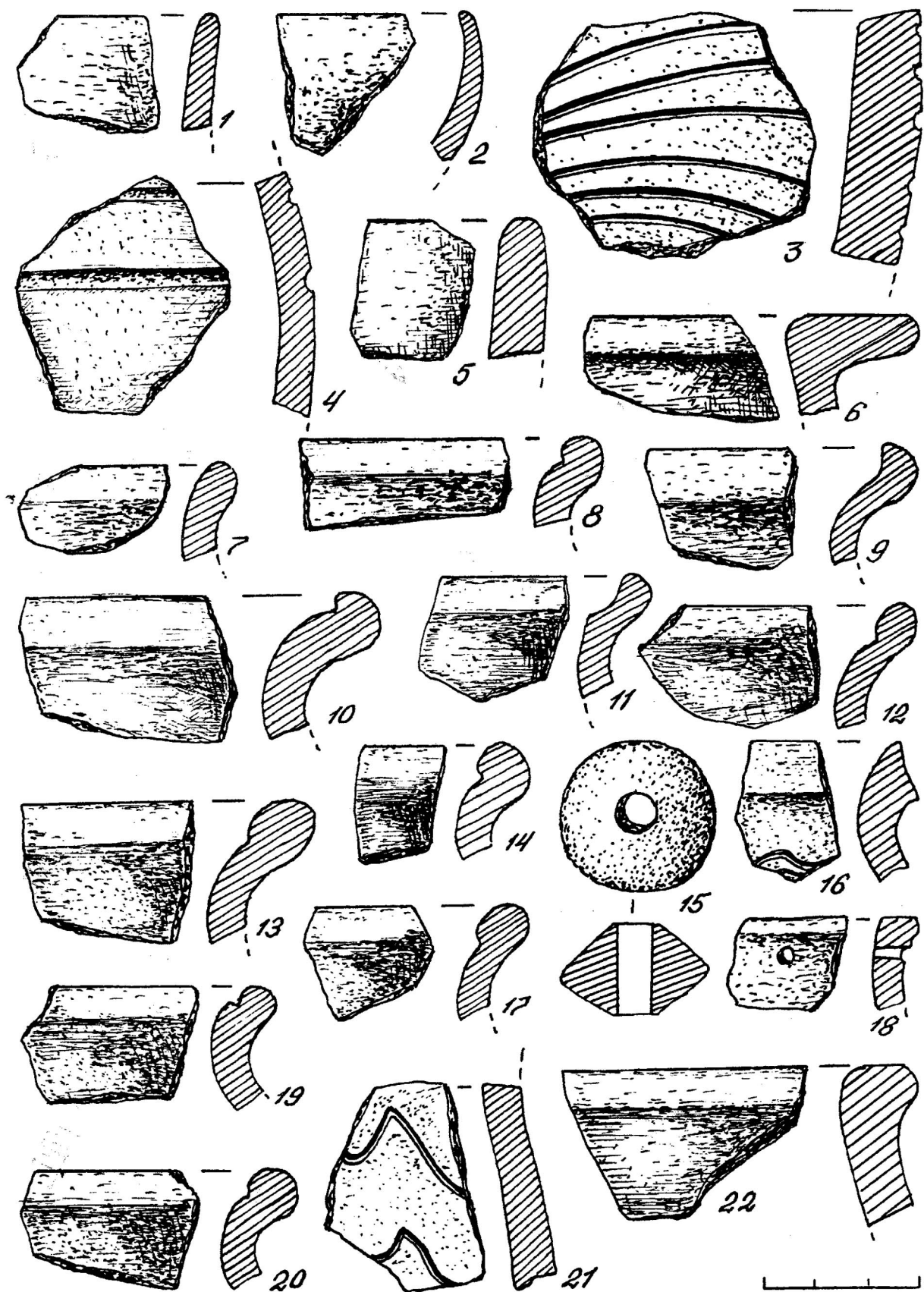

Рис. 2. Кераміка з поселень Дев'ятники-5: 1-5; Дев'ятники-3: 6; Соколівка-2: 7-11; Сенів-2: 12-14; Голдовичі-1: 15-19; П'ятничани-2: 20-22.

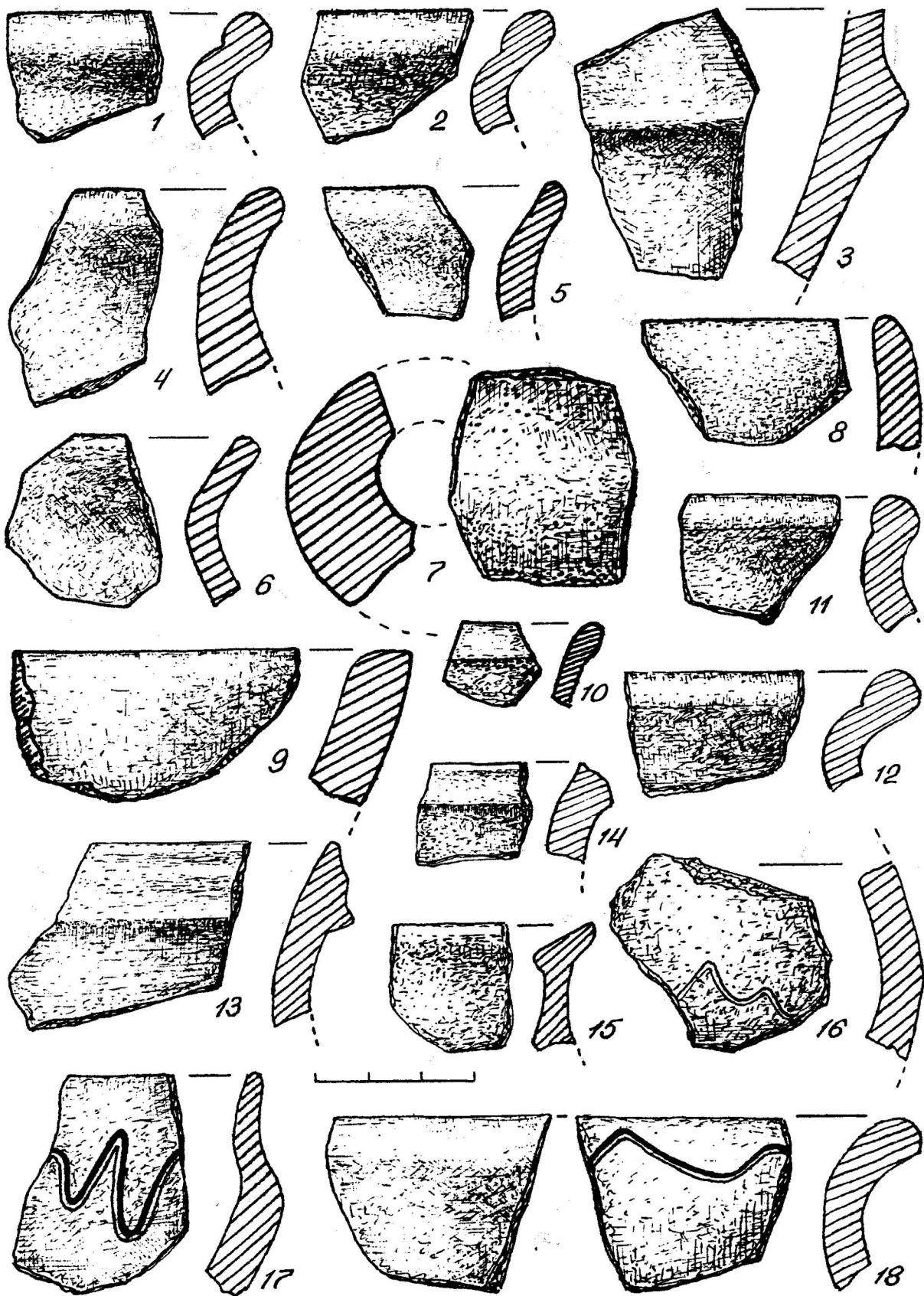

Рис. 3. Кераміка з поселень Сенів-2: 1-5; Сенів-3: 6-10; Ходорківці-2: 11-15; Сенів-4: 16-18.

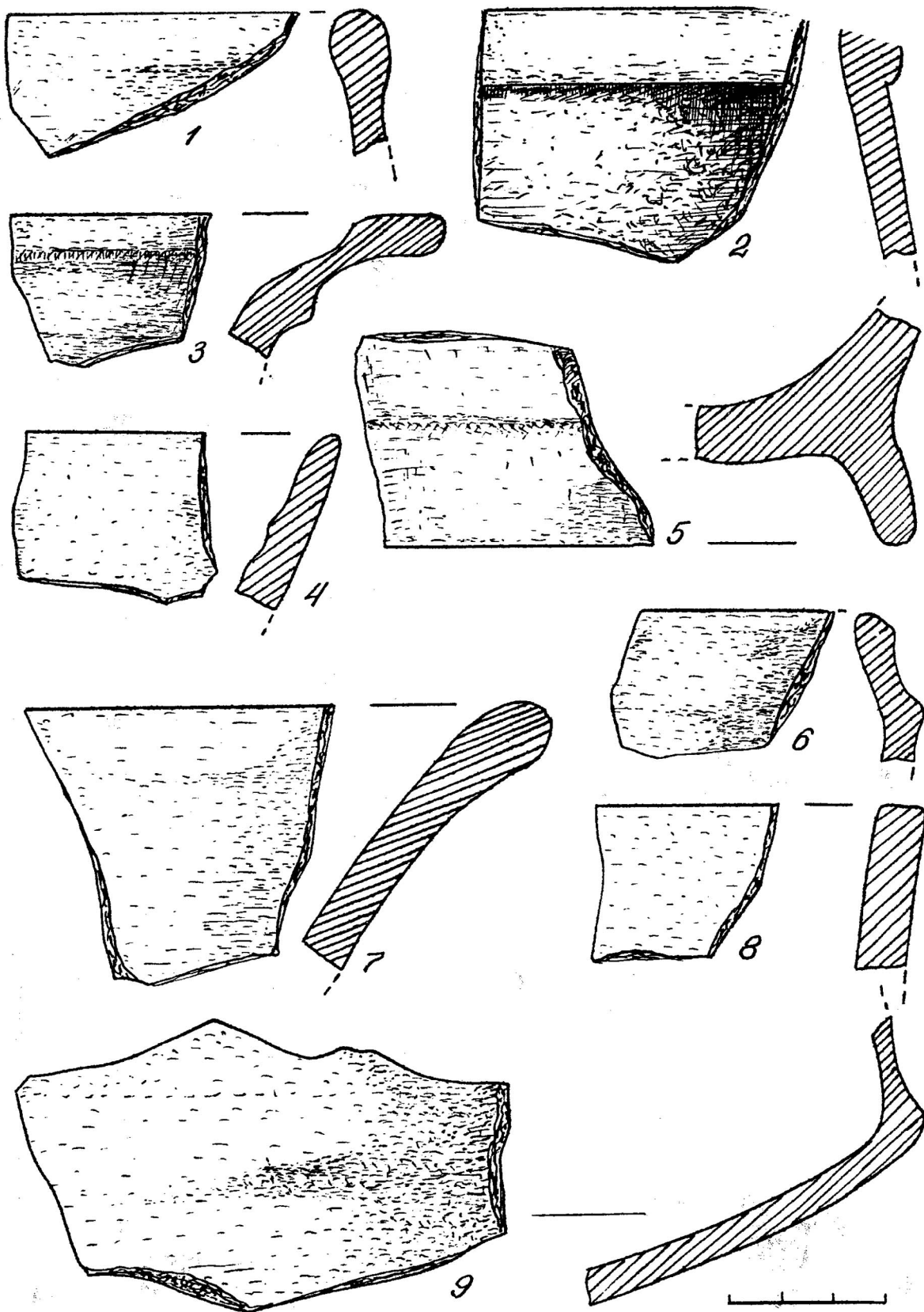

Рис. 4. Гончарний посуд з поселення черняхівської культури Сенів-4.

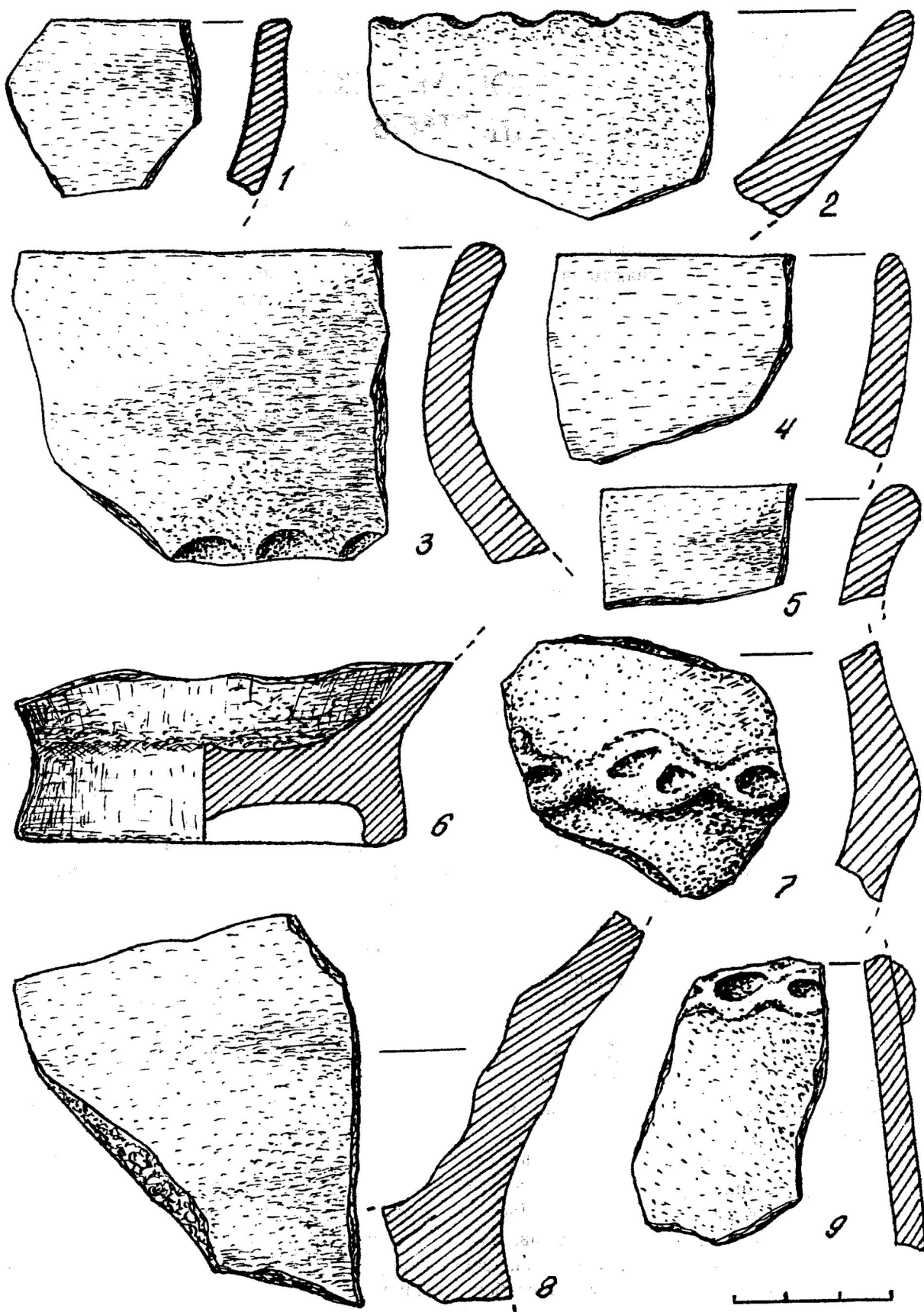

Рис. 5. Кераміка з поселень Сенів-4: 1-6, 8 і Дев'ятники-4: 7, 9.